

Un model per a una societat qualitativa

Text escrit per Palle Nielsen per al catàleg *Modellen. En modell för ett kvalitativt samhälle*. Estocolm: Moderna Museet, 1968.

Sovint ens quedem mirant com juguen els nens. I ens interressem molt pels seus jocs. Al mateix temps tenim la sensació que ells també ens miren a nosaltres, els nostres jocs. Ens adonem que intenten jugar al que han après de nosaltres. Quan els veiem jugar és com si hi reconeguéssim alguna cosa de nosaltres mateixos. És com si veiéssim que ells, a través del joc, proven d'entendre el seu entorn. Juguen a actuar com nosaltres, perquè els hem donat una imatge del món que els envolta. I això ens espanta, perquè res ens agradaria més que poguessin entendre aquest món. Però això implica que nosaltres també els entenem a ells.

Ens fa por perquè entenem que la societat està per sobre de nosaltres, fora de nosaltres.

I llavors pugem al nostre pis, anem al nostre món, sabent que és massa esquifit. Pot ser que tot d'una, per un moment, no ens sentim en pau amb el nostre món. Però tot és molt difícil, incompreensible... I llavors ens consolem recordant que ens ha costat moltíssim aconseguir aquest pis i que hem d'estar contents de tenir-lo.

De vegades, però, quan arribem de la feina, sentim que en el fons som incapaços d'entendre què hi fem. El pis és molt petit, els nens criden i corren entre les cames. I a la feina hem discutit sobre política i ens hem tirat els plats pel cap. No acabem d'entendre per què hem de treballar a aquest ritme vertiginós. Ens ho pagaran, però quan arribem a casa, què ens trobem? Doncs que ella està que bufa; és pels nens, que no poden jugar a baix, al carrer.

Ara ja no s'ho passen bé, diuen els nens. I després arriba el vespre. Tenim la tele, és clar, però de fet era molt millor quan els amics venien a casa. Però van deixar de fer-ho quan vam tenir fills. Senzillament no hi cabem tots, i els nens es podrien despertar. A més, els amics viuen molt lluny ara i al barri tampoc no n'hem fet de nous.

Sovint sentim un neguit a l'interior, enfadats per haver-nos quedat aïllats. I de vegades somiem en com hauria anat tot si no ens haguéssim estancat. Ens diem massa sovint: «si haguéssim fet allò». Ja no recordem quan ens vam rendir i vam deixar de voler fer realitat els nostres somnis. Era tan difícil! Quan anàvem a buscar feina, havíem de rebai-xar-nos; per arribar a finals de mes, havíem d'estar agraïts. Sempre posar-se a la cua, fer una reverència i donar les gràcies. Potser per això ens vam rendir. Era molt difícil lluitar, perquè sempre érem massa petits. Però podem somiar en tot el que hauria pogut ser. Si haguéssim estat més units... Si els amics haguessin passat a veure'ns més sovint, potser no ens hauríem sentit tan sols. Quan mirem com els nens juguen a baix, al pati, somiem. Sabem que juguen a fer de nosaltres, que juguen a fer el que fem cada dia. El seu contacte amb la realitat és a partir del que nosaltres els expliquem. Juguen amb cotxes, i a papàs i a mamàs. Fan veure que són pirates i soldats. Parlen entre ells com nosaltres parlem entre nosaltres. I juguen a fer el que veuen a la tele. Intenten establir un contacte entre si, comunicar-se.

Però nosaltres ja no parlem. Ja no hi ha res que puguem donar-nos l'un a l'altra. I un bon dia ens adonem que els nens ja no parlen amb ningú, perquè ells fan el que nosaltres fem. Però imagineu-vos que poguessin accedir a tot allò que a nosaltres ens va estar vetat. És per això que hem treballat, perquè ells puguin jugar i expressar-se com a persones amb els altres nens. Imagineu-vos que poguessin experimentar amb un munt de coses, construir, jugar amb aigua, amb foc, pintar... Així podrien ser ells mateixos. I farien el que nosaltres no vam poder fer mai.

Sí, però les seves paraules són les nostres paraules. Ells intenten entendre aquest món nou que veuen, però la informació que tenen la reben de nosaltres. Som l'únic que coneixen. Com poden entendre la seva realitat si nosaltres no entenem la nostra? Potser ens hem equivocat de mig a mig. Hem lluitat perquè tinguin una vida millor. Però ells s'expressen amb les nostres imatges. Si ens haguéssim donat les possibilitats que els volem donar a ells, també haurien expressat la nostra realitat. Això vol dir, doncs, que no els hem donat més possibilitats de les que nosaltres mateixos tenim avui. Significa que els hem donat les mateixes condicions com a persones, per entendre els altres i la societat: els falta el mateix que a nosaltres. I si se senten aïllats, és perquè nosaltres també ho estem.

Però, com ho podem canviar això? No tenim manera de parar el que no ens agrada.

Mentrestant, ens amaguem dins el nostre petit món amb la sensació que no hi podem fer res. I és aquesta la imatge que donem als nostres fills. En canvi, els somnis que un dia vam tenir sobre com serien les nostres vides, aquests sí que esperem que ells se'ls facin seus –i no només que se'ls facin seus, sinó que fins i tot els facin realitat. Podríem fer realitat aquells somnis ara, per tal de mostrar-los que no tenim por de la societat. I aquells somnis eren justament els de poder crear alguna cosa, trobar algun sentit al que fèiem. Poder canviar les coses que sabíem que anaven malament. Tenir el dret a decidir. I tots els amics... Però si era d'això de què parlàvem! Quan estàvem junts, podíem fer alguna cosa perquè ens sentíem solidaris. Volíem tenir el dret a decidir sobre la nostra feina, sobre el sistema productiu del qual n'érem un requisit. En aquell moment no volíem que ningú ho passés pitjor que nosaltres, perquè aquest era el raonament lògic d'una societat. I parlàvem d'estar els uns a prop dels altres, i de decidir nosaltres mateixos on i com volíem viure per tal de poder aprendre els uns dels altres. I volíem jugar amb els nens, explicar-los tot allò que havíem viscut plegats. Explicar-los coses

d'altres països i d'altres nens, perquè així entenguessin que els altres tenien el mateix dret a jugar que ells. I si algú ens ho impedia, hàviem de canviar les nostres circumstàncies. En aquell moment ens agradava ser com érem.

I ara, quan mirem com juguen, els volem donar totes les possibilitats que calgui perquè puguin jugar com a nens, i tenim la mateixa sensació que teníem aleshores. Llavors volíem experimentar alguna vegada el ser, el tenir una existència de qualitat, però ara sabem que cal que canviem la nostra actitud cap a la societat i la gent que ens anem trobant. Al mateix temps que donem als nens les oportunitats que necessiten com a persones.

Aleshores jugaran també a actuar com nosaltres.

Aquest és un model per a una societat qualitativa.